

σιν ταύτης, δὲν εἶνε ἄλογος ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ὁ αὐτοκτονῶν εἶνε ἐν καιρῷ τῆς πράξεως ἀκαταλόγιστος.

Ἄλλὰ τότε ἡ αὐτοκτονία παύεται οὔσα ἀποκλειστικὸν τοῦ ἀνθρώπου προνόμιον. Διότι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐκουσίου θανάτου, ὅπερ εἶνε ἄλλως ἐξαναγκαστικόν, διότι στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑπερσχύσεως μιᾶς καὶ μόνης παραστάσεως ἢ ἀντιλήψεως, κατανικώσεως ὅλας τὰς ἄλλας λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ ζῶα μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ταῦτα ἀγνοοῦσι τὰς συνεπείας τῆς βλάβης ἣν προξενοῦσιν εἰς ἑαυτά, τῆς πράξεως πρὸς ἣν φέρονται ἐν τῇ παραφροσύνῃ των. Ἄλλὰ γνωρίζει ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος, ὁ μετὰ ψυχραμίας λαμβάνων δηλητήριον ἢ ἀπαγχονιζόμενος ὅτι καὶ ὄντως θέλει ἀποθάνει; Ἐνοῦμεν περιπτώσει δύναται νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς ὅτι δὲν θέλει σωθῆ, ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ ἢ ἀπόπειρα τῆς αὐτοκτονίας του. Ἡ ἀνυπόστατος λοιπὸν αὐτοῦ παράστασις, ἀκριβῶς λαμβανομένη φέρεται εἰς τὸ θανατόν, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ θανάτου, ἥτοι ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἄνθρωπός τις φέρεται εἰς ἀπόπειραν αὐτοκτονίας μόνον διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων, αἵτινες, παραλύουσαι τὴν θέλησιν, ἄγρουν εἰς ἰσχυράς, ἀκατανικήτους καὶ τὸ πνεῦμα θολούσας παραστάσεις. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως οὗτος, ὁ ἄλλως ἔχων ὑγιᾶ τὰ αἰσθητήρια αὐτοῦ καὶ τὰς λειτουργίας τῆς θελήσεως καὶ σκέψεως, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ θανατώσῃ ἑαυτὸν ἀσφαλῶς, καίτοι νομίζει ὅτι τὴν ἔχει.

Ἐνίοτε συμβαίνει ἄνθρωποι οὐδέποτε σκεφθέντες περὶ αὐτοκτονίας, ἀναβαίνοντες ὑψηλὸν τινα πύργον, νὰ καταληφθῶσιν οὕτως ὑπὸ τῆς σκέψεως « τί θὰ συνέβαινεν ἐὰν ἐρίπτοντο πρὸς τὰ κάτω; » ὥστε πραγματικῶς νὰ ριφθῶσιν ἀπὸ τοῦ ὕψους καὶ φονευθῶσιν. Τούτους δυστυχεῖς τούτους ὀνομάζουσιν αὐτοκτόνους, καίτοι οὗτοι ἀπέθανον ἄνευ τῆς θελήσεως αὐτῶν καὶ μάλιστα ἐναντίον ταύτης. Τοιαῦται περιπτώσεις ἔχουσι μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὴν οὐδέποτε σκοπίμως γενομένην αὐτοκτονίαν τῶν ζῶων.

Οὕτω συγγέεται ἡ φαινομένη ἀντίθεσις μετὰ ξὺ τῆς καλουμένης ἐκουσίας, ἀνθρωπίνης, καὶ τῆς ἀκουσίας, ζωϊκῆς, αὐτοκτονίας.

(Μετάφρασις ΣΠ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ).

Εὐδαμίδας ὁ Σπαρτιάτης εἶδε ποτὲ τὸν Ξενοκράτην πρεσβύτερον ἤδη φιλοσοφούντα ἐν Ἀκαδημίᾳ μετὰ τῶν γνωρίμων, καὶ ἠρώτησε τίς ἦτο ὁ γέρον ἐκεῖνος; ἀποκριθέντος δὲ τινος ὅτι εἶνε σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἐκ τῶν ζητούντων τὴν ἀρετὴν, — Καὶ πότε, εἶπε, θὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἀρετῆς, ἐὰν καὶ τώρα ἀκόμη τὴν ζητῇ;

ΑΙ ΔΥΟ ΑΜΥΓΔΑΛΑΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἡ καλλιτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς φίλας μου εἶνε ἡ Ἑλένη. Καὶ τὸ ἀξίζει· ἔχει καρδιὰ χρυσή, ὅπως εἶνε χρυσὰ καὶ τὰ μαλλιά της. Μόνον ἐν παράπονον ἔχω ἐναντίον της· δέν με ἀγαπᾷ ὅσον τὴν ἀγαπῶ ἐγώ. Ἔχει ἄλλην φίλην, τὴν ὁποίαν προτιμᾷ καὶ ἀπὸ μένα, τὴν ἐξοχὴν. Ἄμα τῆς τύχῃ εὐκαιρία νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ κτῆμα τοῦ θεοῦ της, ὅστις κατοικεῖ εἰς τὸ Μαροῦσι, μὲ ἀφίνει εἰς τὰ κρῦα τοῦ λουτροῦ καὶ πηγαινεὶ νὰ περάσῃ καμμίαν ἢ δύο ἐβδομάδας μακρὰν τοῦ κόσμου, μέσα εἰς τὰμπέλια, εἰς τὰς ἐλγιάς καὶ εἰς τὰ χωριατόσπιτα τῶν Μαρουσιωτῶν. Τί εὐχαρίστησιν εὐρίσκει ἐκεῖ δὲν ἤμπορῶ νὰ καταλάβω· νὰ εἰπῆτε πῶς εἶνε ῥομαντικὴ φύσις, κάθε ἄλλο· γελᾷ εἰκοσι ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον καὶ δὲν ρεμβάζει παρά μόνον ὅταν εἶνε νυσταγμένη. Καὶ ὅμως τρελλαίνεται διὰ τὴν ἐξοχὴν. Ἰδοῦ, τώρα πάλιν ἔχει μίαν ἐβδομάδα εἰς Μαροῦσι καὶ ἀκόμη οὔτε μού γράφει πότε θὰ γυρίσῃ. Καὶ τώρα τέλος πάντων τὸ ἐννοῶ, εἶνε ἀκόμα καλοσύνη, ἀρχὴ φθινοπώρου· ἀλλὰ τὸν περασμένον φεβρουάριον, μέσα εἰς τὸ κρῦα, ἀκοῦτε σεῖς νὰ σηκωθῇ νὰ πάγῃ ἔς τὸ Μαροῦσι!

Καὶ ὅμως ἐπῆγε τὸ παληκοῦριτσο!

Ἐνῶ μάλιστα εἶχαμεν συμφωνήσῃ νὰ πᾶμε μαζί ἔς τὰ ἐμπορικὰ ἐκεῖνο τὸ πρῶν καὶ ὅτι εἶχα ἀρχίσῃ νὰ κτενίζωμαι, ἀνοίγει ἡ θύρα τῆς κἀμαράς μου ἔξαφνα καὶ νὰ σου ἡ Ἑλένη. Χωρὶς νὰ μοῦ πῇ τίποτε μ' ἀγκαλιάζει καὶ μὲ φιλεῖ. Ἐγὼ ποῦ τὴν ζεῦρω πῶς εἶνε Ἰούδας εἰς τὰ φιλιὰ. εὐθὺς ἐκατάλαθα ὅτι κάτι προδοσίαν μού ετοίμαζεν, καὶ δὲν ἐγελάσθηκα.

— Καὶ μὲν Ἀγλαία, μού λέγει μὲ ὑποκρισίαν, μὲ συγχωρεῖς ποῦ θὰ σέ γελάσω, δὲν ἤμπορῶ νὰρθῶ εἰς τὰ ἐμπορικὰ, θὰ πάγω ἔς τοῦ θεοῦ μου, ἔς τὸ Μαροῦσι, νὰ τοῦ κάμω ὀλίγας ἡμέρας συντροφιά.

Ἔτσι μού ἦλθε νὰ τῆς δέσω τὰς πλεξίδες μου ἔς τὸ λαιμὸ νὰ τὴν πνίξω· μὰ ἔλα ποῦ τὴν λυπούμουν πάλι...

— Ἄ μπᾶ, καλέ, δὲν πειράζει τίποτε· καλὴν διασκέδασιν καὶ καλὴν ἀντάμωσιν! τῆς εἶπα ὀλίγον ψυχρά.

— Θὰ σοῦ γράφω κάποτε ἀπὸ καῖ.

— Ἄ, νὰ σοῦ πῶ· ἂν ἔχῃς τίποτε ποῦ ἀξίζει, γράφε μου, εἰ δέ, ἂν πρόκειται νὰ μοῦ στέλλῃς ἕνα φάκελλον γεμάτον φιλιὰ καὶ χαιρετίσματα, σοῦ τὰ χαρίζω.

— Κακὴ ποῦ εἶσαι, μ' ἀποκρίθηκε ξεκαρδισμένη ἀπὸ τὰ γέλια· ἔλα, μὴ θυμῶνης δὰ ποῦ θὰ φύγω ὀλίγαις ἡμέραις, καλλιτέρα νὰ μ' ἐπιθυμήσῃς. Φίλησέ με γλήγορα νὰ πηγαινω, γιατί μὲ προσμένει ἡ δασκάλισά μου ἔς τὰμάξιν καὶ ζεῦρεῖς τί παραξενὴ εἶνε.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔρχεται ἕνα πρωτὶ ὁ περιβολάρχης τοῦ θεῖου τῆς, κλοθρεμμένος Μαρουσιώτης, καὶ μοῦ φέρνει ἀπὸ τὴν Ἑλένην ἕνα φάκελλον μεγάλον μεγάλον σάν νὰ ἦτον ἀπὸ κανέν ὑπουργεῖον. Τὸν ἀνοίγω καὶ εὐρίσκω μέσα δύο ἀνθισμένα κλωνάρια μυγδαλιᾶς δεμένα μαζί μὲ μιὰ κόκκινη κορδέλλα καὶ ἕνα γράμμα ἀτελείωτον, σωστὸν κύριον ἄθρον ἐφημερίδος. Τὸ ἐγύριζα ἀπ' ἐδῶ, τὸ ἐγύριζ' ἀπ' ἐκεῖ πρὶν ἀρχίσω νὰ τὸ διαβάζω καὶ ἐπροσπαθοῦσα νὰ μαντεύσω τί ἤμποροῦσε νὰ γράφη ἡ Ἑλένη ἀπὸ τὸ Μαροῦσι σὲ ὀκτὼ δλόκληρα φύλλα χαρτί. Τοῦ κάκου! τοῦ κάκου! οὔτε ἐμάντευσα καὶ οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ μαντεύσω τὸ τόσῳ ἀπροσδόκητον περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης:

« Ἀγλαΐα μου!

» Τὰ ἄνθη τῆς ἀμυγδαλιᾶς, τὰ ὅποια θὰ εὔρης ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς, φυλάξέ τα διότι εἶνε ἱερά καὶ ὡς τοιαῦτα τὰ στέλλω εἰς σέ, μόνον εἰς σέ, ἀγαπητή μου, συνωδευμένα μὲ τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν των. Καθὼς ἤξεύρεις, καθ' ἐσπέραν πηγαίνομεν μὲ τὴν διδασκάλισάν μου εἰς μακροὺς περιπάτους πρὸς τὰ διάφορα μέρη τοῦ χωρίου. Τὸν χθεσινὸν μας περιπάτον ἐκάμαμεν εἰς τὸν δρόμον τὸν πρὸς τὰς Ἀθήνας. Ἡ Γερμανὶς μου, ἡ ὁποία θέλει ὅλα νὰ τὰ ἰδῇ καὶ ὅλα νὰ τὰ μάθῃ, ἄμα ἐφθάσαμεν ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ νεκροταφείου μοῦ ἐπρότεινε νὰ εἰσέλθωμεν. Ἐγὼ, καθὼς ἤξεύρεις, δὲν ἀγαπῶ πολὺ τὰς νεκρικὰς αὐτὰς ἐπισκέψεις καὶ ἀνατριχιάζω ὅταν περιπατῶ μέσα εἰς σταυροὺς καὶ κυπαρίσσια, ἀλλ' ἀφοῦ ἤθελεν ἐκείνη, δὲν εἶπα ὄχι. Μὴν προσμένῃς νὰ σοῦ περιγράψω τὸ νεκροταφεῖον τῶν Μαρουσιωτῶν εἶνε ὅπως ὅλα τὰ νεκροταφεῖά μας, μόνον πτωχότερον καὶ ἀμελημένον φυσικά. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον μ' ἐξέπληξεν ἄμα ἐμβῆκα ἦσαν δύο ἀμυγδαλιαῖς φυτευμέναις κοντὰ κοντὰ ἐπάνω εἰς ἕνα τάφον. Καθὼς ἦτον κάτασπραις μὲ τάνθη τους, ἔτσι χαροπαῖς, ἐφαίνοντο τόσον παράταιραις κοντὰ εἰς τὰ πένθιμα πεῦκα καὶ εἰς τὰ κυπαρίσσια, ὥστε ἠθέλησα νὰ ἰδῶ τίνος ἦτον ὁ τάφος αὐτὸς ὁ τόσον εὐμορφα στολισμένος. Δυστυχῶς ὁ ξύλινος σταυρός, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐμπεπηγμένος εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο δένδρων, εἶχε φθαρῆ καὶ ἡ ἐπιγραφή ἦτο τόσον ἐσβεσμένη, ὥστε μάντην προσεπάθησα νὰ τὴν ἀναγνώσω. Ἄλλ' ὅταν ἐπῆγα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ν' ἀνάψω ἕνα κερι καὶ εἶδα καθισμένην εἰς τὸ κατώφλιον τὴν γραίαν κανδηλανάπτριαν, τὴν ἠρώτησα:

» — Δὲν μοῦ λές, κυρά, σὲ παρακαλῶ, τίνος εἶνε τὸ μνήμα μὲ τῆς δύο ἀμυγδαλιαῖς;

» — Ἄχ, κόρη μου, ἀπεκρίθη θλιβερῶς κινουσα τὴν κεφαλὴν ἡ γραία, ἐκεῖ δὲ εἶνε θαμμένα δύο ἀδέλφια, δύο κοριτσάκια.

» — Καὶ ποῖος ἐφύτευε ταῖς δύο ἀμυγδαλιαῖς; Βέβαια ἡ κακότυχη ἡ μητέρα τους.

» — Ὅχι, κόρη μου, ἡ μητέρα εἶχε πεθάνῃ πρὶν ἀπ' τὰ παιδιὰ τῆς καλλίτερα, δὲν ἐποτίσθηκε τὸ φαρμάκι τους. Ἡ ἄμυγδαλιαῖς αὐταῖς ποῦ βλέπεις ἐφύτρωσαν μόναις τους, κανεῖς δὲν τῆς ἐφύτευε. Καὶ φύτρωσαν μ' ἕναν παράξενον τρόπο.

» Ἐννοεῖς ὅτι ἡ συγκίνησίς μου καὶ ἡ περιέργεια συγχρόνως εἶχον κορυφωθῆ. Ἄφησα τὴν διδασκάλισάν μου ν' ἀναγινώσκῃ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν διαφόρων τάφων καὶ καθήσασα πλησίον τῆς γραίας παρεκάλεσα αὐτὴν νὰ μοῦ εἰπῇ τὰ περὶ τοῦ τάφου ἐκείνου τῶν δύο ἀδελφῶν.

» — Νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ λοιπὸν ἀπ' τὴν ἀρχή; μὲ ἠρώτησε.

» — Βέβαια ἀπ' τὴν ἀρχή, τῆς ἀπεκρίθην.

» — Ἐδῶ καὶ ὀκτὼ χρόνια ἦρθε καὶ κάθησε ἔς τὸ χωριὸν μας ἕνας χρίστης· τὸν ἐλέγανε μαστρο-Δημήτηρ. Ἦταν καλὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος καὶ ἄξιος ἔς τὴ δουλειὰ του. Μόνον ἡ τύχη τὸν κατάρτεξε. Παντρεύθηκε καὶ πῆρε μιὰ ὡμορφή καὶ ἄξια κοπέλλα, μὰ ἔλα ποῦ ἀπάνω ἔς τὴν πρώτη γέννα ἔκανε δύο κορίτσια δίδυμα, κακογέννησε, ἀρρώστησε καὶ πέθανε. Ὁ καυμένος ὁ μαστρο-Δημήτηρ στοχάσου μὲ τί κόπο τὰ νὰ ἄθρεψε τὰ δύο μικρὰ καὶ μὲ τί ἐξόδα. Μοναχὰ γιὰ νὰ φάῃ ἄλλο ξερὸ ψωμί κρατοῦσε ἀπ' τὸ μεροκάματό του, καὶ τὰλλα τᾶδινε ὅλα ἔς ταῖς βρίζαστραῖς ποῦ εἶχε δομένα τὰ δύο κοριτσάκια. Ὅταν ἦρθε καὶ κάθησε ἔς τὸ χωριὸν μας, εἶχε πέντε χρόνια χηρεμένος. Τὰ δύο μικρὰ ἦταν σάν ἀγγελουδία ἄσπρα, ἄσπρα, ῥοδομάγουλα καὶ ξανθόμαλλα καὶ μοιάζανε σάν δύο λουλουδία τῆς ἄμυγδαλιᾶς· τὸ ἕνα τῶλεγαν Ἀνθούλα καὶ τὸ ἄλλο Ἀγλαΐτσα. Ὁ μαστρο-Δημήτηρ τᾶχε πάντα κοντὰ του ἔς τὸ σπίτι τὰ φροντίζε καλλίτερ' ἀπὸ μάννα, κ' ἄμα πήγαινε ἔς τὴ δουλειὰ τᾶπερνε μαζί του. Πῶς τὰγαποῦσε ἕνας Θεὸς τὸ ξέρε. Καὶ προξενιαῖς τοῦκάναν ἀπὸ καλαῖς μερκαῖς, μ' αὐτὸς τὸ εἶπε μιὰ γιὰ πάντα: — Μητρυιὰ δὲν βάνω ἔς τὸ κεφάλι τῶν παιδιῶν μου! Νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια οἱ χωριανοὶ πολὺ τὸν βοηθοῦσαν· δὲν τοῦλειψε μ' ἕνα ἡ δουλειὰ. Τὸν θυμάμαι ἀκόμα, τὸν μακαρίτη...

» — Τί! ἀπέθανε κ' αὐτός; ἠρώτησα ἀνασκιρτήσασα.

» — Ναί· ἕνα χρόνο ὕστερ' ἀπ' τὰ παιδιὰ του... — Τὸν θυμάμαι ἀκόμα πόσαις φοραῖς ἀπάνω ἔς τὴ δουλειὰ του ἄφινε μιὰ στιγμὴ τῆς πέτρας καὶ τὰ σύνεργα καὶ κατέβαινε ἀπ' τὴ σκαλωσιὰ νὰ ἰδῇ τὰ δύο κοριτσάκια ποῦ ἐπαιζαν ἔς τὸ δρόμον· τὰγκάλιαζε, τὰ φιλῶσε, κ' ἔτρεχε πάλι ἔς τὴ δουλειὰ, γιὰτι δὲν ἤθελε νὰ κλέφτῃ ἐκεῖνον ποῦ τὸν πλήρωνε. Καὶ τὸ μεσημέρι σάν σχολοῦσε ἄλλο γιὰ νὰ φάῃ, ἦταν μιὰ χαρὰ νὰ

τὸν βλέπης καθισμένον ἔς ἓνα ἴσχιό ἀπὸ κάτω μέ τὸ ἓνα τοῦ ἀγγελουδὶ ἔς τὸ ἓνα γόνατο καὶ τὸ ἄλλο ἔς τᾶλλο, νὰ τοὺς κόβῃ κομματάκια τὸ ψωμί, νὰ τὰ ταγιζῇ, σὰν τὸ χελιδόνι ποῦ ταγιζει τὰ μικρούλια του, καὶ ὕστερα νὰ τὰ βάζῃ ἀγκαλιασμένα νὰ κοιμηθῶν.

» Ἡ γραῖα διέκοψε τὴν διήγησιν εἰς ἄκρον συγκινημένη καὶ ἐγώ, ἡ ἀναίσθητος, ἡ κακὴ ἐγώ, ὡς μὲ λέγεις, εἶχον πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς.

» — Νὰ μὴ σοῦ τὰ πολυλογῶ, κόρη μου, γιατί βράδυνασε κ' ὄλα, ἐπανελάβε μετὰ μικρὸν ἡ γραῖα γοργότερον, ἤμασταν ἐπάνω ἔς τὰ πρωτοβρόχια. Ἔβρεχε κ' ἔβρεχ' ἐκεῖνο τὸ χρόνο ποῦ μαλακώσαν κ' ἡ πέτραις ἀπ' τὸ νερό. Ὁ μαστρο-Δημήτρης δούλευε ἔς ἓνα σπίτι, κοντὰ νὰ βάλῃ σκεπὴ πλειά. Μὰ σὰν τὸν ἐμπλεξάν ἡ βροχαίς, παράτησε τὴ δουλειὰ ἔς τὴ μέση δυὸ τρεῖς ἡμέραις. Σὰν ἐπαψάν ἡ βροχαίς, τρίτη ἡμέρᾳ ἦτανε — μαύρη καὶ ἄμοιρα μέρα! — ὁ χτιστὴς γύρισε πάλι ἔς τὴ δουλειὰ. Ἦτανε κοντὰ μεσημέρι, αὐτὸς ἐπάνω ἔχτιζε, τὰ δυὸ κοριτσάκια ἐπαίζαν καθισμένα πίσω ἀπ' τὴν ἄλλῃ μεριά τοῦ σπιτιοῦ. Ἐξαφνα ἓνας βρόντος ποῦ σείσθηκε ὄλο τὸ χωριὸ ἀκούσθηκεν. Ὁ ἓνας τοῖχος τοῦ σπιτιοῦ εἶχε φουσκώσῃ ἀπὸ τὴ βροχὴ καὶ γκρεμίσθηκε σύσσωμος μὲ μιᾶς. Οἱ μαστόροι δούλευαν γιὰ καλὴ τους τύχη ἀπ' τὴν ἄλλῃ μεριά κανένας δὲν ἐπαθε τίποτε. Μόνον τὰ ἄμοιρα τὰ παιδιὰ εὐρέθησαν ἐκεῖ ἀπὸ κάτω καὶ καταπλακώθησαν ἀπὸ πέτραις. Ὅλο τὸ χωριὸ ἐσυναχθήκε ἐκεῖ κατατρομαγμένο, γέροι, νέοι, ἄνδρες, γυναῖκες, ὄλοι ἐκλαιγαν. Ὁ δυστυχὴς μαστρο-Δημήτρης σὰν τρελλός, μὲ τὰ ρούχα σχισμένα, μὲ ματωμένα τὰ χεῖρά εἶχε ριχθῆ ἀπάνω ἔς τὴς πέτραις ποῦ τοῦ εἶχαν σκοτώσῃ τὰ ἀγαπημένα του καὶ πολεμοῦσε νὰ τὰ ξεσκεπάσῃ, ἐλπίζοντας πῶς ἔμπορεῖ νὰ ζῶν ἀκόμα!.. Μὰ ὅταν μὲ τὴ βοήθεια ὀλωνῶν ἐσηκώθησαν ἡ πέτραις καὶ ἐφάνησαν τὰ δύο ἄτυχα ἀγκαλιασμένα ἔτσι μὲ τὰ κεφαλάκια τους κοντὰ κοντὰ καὶ τὰ χειλάκια τους σμιγμένα σὰν νὰ φιλιούνταν τὴν ὕστερή τους ὥρα ὅταν ἔπτερουγισσε ἡ ψυχὴ τους, τότε ἔπεσεν ἀπάνω τους, σωριάστηκε σὰν ἄλλος τοῖχος λιγοθυμισμένος ὁ δύστυχος πατέρας τους. Τέσσαρες ἄνθρωποι τὸν ἐσήκωσαν καὶ τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτι, καὶ τὰ δυὸ ἀγγελάκια τᾶφερε ὄλο τὸ χωριὸ κλαίγοντας καὶ τᾶθαψε, μαζί κοντὰ, ἀγκαλιασμένα ὅπως ἦτον, ἐκεῖ ἔς τὴς ἀμυγδαλαιῖς ποῦ βλέπεις. Ὁ μαστρο-Δημήτρης ἀφανισμένος, σβυσμένος ἀπ' τὴ λύπη, ἔφυγε ἐξ ἴλιγαις ἡμέραις ἀπ' τὸ χωριὸ. Ἐπούλησε τὰ σύνεργά του κ' ἔκαμεν ὄρο νὰ μὴν ξαναπαῖσῃ πλειὰ τὴν καταραμένη τέχνη ποῦ τοῦ σκότωσε τὰ παιδιὰ. Ἐγείνε περιβολάρης ἔς τὴν Κολοκυθοῦ. Τὰ χεῖλη του

δὲν γέλασαν ὡς τὴν ἡμέραν ποῦ ἀπέθανε, ἓνα χρόνο ὕστερ' ἀπ' τὰ παιδιὰ του.

» — Καὶ ἡ ἀμυγδαλαιῖς; ἠρώτησα.

» — Ὅταν θάψαμε τὰ παιδιὰ δὲν ἦταν οὔτε ἀμυγδαλαιῖς, οὔτε τίποτε. Ὑστερ' ἀπὸ ἓνα δυὸ χρόνια ἔγῃκαν ἔξαφνα δυὸ βλαστάρια, καὶ σιγὰ σιγὰ γενῆκαν δένδρα ἴσα μ' ἐκεῖ ἄνω. Κανένας δὲν ἔμποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς ἐγένηκε τὸ θαῦμα αὐτό, μοναχὰ ἐγὼ ἤξερα τὸ μυστικόν. Τὴν ἴδια ἐκεῖνη μέρα ποῦ ἐγκρεμίστηκε ὁ καταραμένος ὁ τοῖχος, ἦρθαν τὰ ἄμοιρα τὰ κοριτσάκια ἔμπροστὰ ἔς τὴν πόρτα μου, γιατί καθόμουν ἐκεῖ δὴ δίπλα. Εἶχα κἀτι μεγάλα ἀμύγδαλα καὶ τὰ σακίτζα. σὰν ἦρθαν ἐκεῖ τὰ μικρούλια καὶ μ' ἐκύτταζαν μ' ὄλοστρόγγυλα μάτια, τὰ φώναζαν καὶ τὰ φίλεψα ἀπὸ ἓνα κ' ἐκεῖνα τᾶκρυψαν μὲς ἔς τὰ στηθακιά τους. Δὲν πέρασε πολὺ καὶ δὲν ζῶσαν πλειὰ τὰ μαυρόμοιρα. Τᾶθαψαν καὶ θάφτηκαν μαζί καὶ τὰ μύγδαλα καὶ σὰν πέρασε καιρὸς ἐφύτρωσαν μέσα ἔς τὴ γῆ καὶ βῃκαν ἡ δυὸ ἀμυγδαλιτσαῖς.

» Εἶχα φέρῃ τὸ μανδύλιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐκλαια, πρὸς μεγάλην ἐκπληξίν τῆς γερμανίδος μου, ἥτις εἶδε πρώτην φοράν νὰ μοὶ συμβαῖνῃ τοῦτο. Μὲ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν καὶ τῆς ἀπεκρίθην ὅτι θὰ τῆς τὴν εἰπῶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν εἰς τοῦ θεῖου, διότι ἡ ὥρα ἦτο πολὺ περασμένη. Ἀλλὰ πρὶν ἀναχωρήσωμεν, ἔκοψα ἓνα κλάδον πλήρη ἀνθῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἀμυγδαλιὰν καὶ ἓνα ἀπὸ τὴν ἄλλην εἰς ἀνάμνησιν, καὶ ἠυχαρίστησα τὴν καλὴν γραῖαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς.

» — Δὲν θὰ σοῦ τὴν ἔλεγα, κόρη μου, ἂν ἤξευρα πῶς θὰ σε κάμω νὰ κλάψῃς, μοὺ εἶπε φιλοστόργως.

» — Δὲν πειράζει, τῆς ἀπεκρίθην, εἶνε μερικὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα δὲν μας κάμουν διόλου κακὰ.

» Καὶ πράγματι ἐνῷ ἐπιστρέφαμεν μὲ ταχύτατον βῆμα — διότι εἶχαμεν ἀργήσῃ πολὺ καὶ ὑπέθετον τὴν ἀνησυχίαν τοῦ θεῖου καὶ τῆς θείας μου — ἡ θλιβερὰ ἱστορία τῶν δυὸ ἀδελφῶν ἀπῆσχόλει ἀδιαλείπτως τὸν νοῦν μου ἡ δ' ἐξ αὐτῆς ζωρὰ ἐντύπωσις καίτοι οὐχὶ εὐχάριστος μοὶ ἦτο τόσοσιν προσφιλῆς, ὥστε δὲν ἀπέτεινα οὐδὲ λέξιν πρὸς τὴν σύντροφον, ἥτις πάλιν μετὰ γερμανικοῦ φλέγματος ἐσέβετο τὴν σιωπὴν μου. Καὶ μόνον ἀνύψουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ δίδυμα ἄνθη τῶν ἀμυγδαλῶν καὶ ἀνέπνεον τὸ γλυκὺ ἄρωμα αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἐγκλιεῖον τοῖα ἄγια πράγματα, ἀγάπην, ἀθωότητα καὶ δυστυχίαν.

» Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τοῦ θεῖου, εἶχον ἀνάψῃ τὰ φῶτα, καὶ ἦσαν ἡδὴ ἄνω κάτω διὰ τὴν ἀργοπορίαν μας· ἀλλ' ὅταν διηγήθην εἰς αὐτοὺς τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν τῶν ἀμυγδαλῶν, μ' ἐσυγχώρησαν καὶ μ' ἐφίλησαν δακρυσμένοι καὶ οἱ δυὸ, ὁ θεῖός μου καὶ ἡ θεία. Μόνον ἡ Frau Ἐμμα μὲ ἤκουσε ψυχρά, ψυχρά, καὶ ἐν ἐπιλόγῳ ἠρκέσθη

νά μ' ἐρωτήσῃ ἂν ἀμύγδαλον εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γερμανικῶς λέγεται Mandel. Πάντοτε εἶχα τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνε ἀναίσθητη γυναικίκα, ἀλλ' ὄχι τὸσον, Θεέ μου! . . .

» Ἀπὸ τὰ ἄνθη αὐτά, τὰ ἅγια καὶ ἱερά σύμβολα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, στέλλω πρὸς σέ, ἀγαπητῆ μου φίλη. Τὸ ἐν ἀπὸ τὰ ἀτυχή ἐκεῖνα πλάσματα, μάλιστα, ἔφερε τὸ ὄνομά σου, Ἀγλαΐα. . . Φύλαξέ τα ὅπως τὰ στέλλω δεμένα σφικτά, σφικτά, καὶ κάμε μου εἰς αὐτὰ ὄρκον, ὅτι ἔτσι σφικτά θὰ εἶνε πάντοτε δεμέναι καὶ αἱ καρδίαι μας.

Θὰ ἔλθω μεθαύριον

Σὲ φιλῶ

Ἐλένη

Ὅσάκις ἀναγινώσκω αὐτὸ τὸ γράμμα τῆς σπαράζεται ἡ καρδία μου. Καὶ ὅμως τί παράξενο! τὸ ἀναγινώσκω ἴσα ἴσα ὡσάκις θέλω νὰ πείσω τὸν ἑαυτὸν μου ὅτι ἂν ἡ Ἐλένη μὲ ἀφίνει κάποτε μόνην καὶ τρέχει εἰς τὴν ἐξοχὴν, δὲν θὰ εἶπῃ δι' αὐτὸ οὔτε ὅτι δὲν μὲ ἀγαπᾷ, οὔτε ὅτι δὲν εἶνε καλὴ καὶ χαριτωμένη κόρη.

ΑΓΛΑΪΑ ***B.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

30 Σεπτεμβρίου.

Ἀκουμβῶν εἰς τὸ παράθυρόν μου ἀκούω τὸν ψιθυρὸν τῆς ἀπέναντί μου λεύκης ὑπὸ τῆς νυκτίας αὔρας λικνιζομένης καὶ τὸν μόρμυρον τῆς ὑπ' αὐτὴν ἀκαταπαύστως ρεούσης κρήνης· μελαγχολία βαθεῖα μὲ καταλαμβάνει καὶ πόθος ν' ἀναδράμω εἰς τὸ παρελθόν, νὰ λάβω, ὡς ἐκ ταμείου πλήρους ἐξ οικονομῶν, ὅ,τι στεροῦμαι σήμερον, ὀλίγην δύναμιν, ὀλίγον θάρρος.

Λαμβάνω ἀπὸ τῆς τραπέζης μου ἐν παλαιόν μου σημειωματᾶριον· τὸ ἀνοίγω κατὰ τύχην καὶ εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα διὰ μολυβδοκοנדύλου γεγραμμένας, ἡμισεβασμένας ἤδη, ἀναγινώσκω τὰς λέξεις ταύτας:

« Ἡ εὐτυχία εἶνε στέφανος τεθειμένος εἰς τὸ ἄκρον ὑψηλοῦ ἴστου, ὃ δὲ θέλων νὰ τὸν ἀποκτήσῃ πρέπει ν' ἀναρριχηθῆ μέχρι τῆς κορυφῆς του. Τί παραπονεῖσαι σύ, ὅστις ἴστασαι εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ἴστου μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, καὶ μόνον ἔχεις εἰς τὸ ἔκρον αὐτοῦ ἐστραμμένα τὰ ὄμματα; μὲ τὸ βλέμμα δὲν καταβιβάζεται ὁ στέφανος ».

Διατί ἔγραψα τὰς λέξεις ταύτας; ποῖαν μελέτην ἢ ὀδύνην ἠθέλησα νὰ κρύψω ὑπ' αὐτάς; δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι φυλάττουσι καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον ταῖς εἶχον ἐμπιστευθῆ· ἀλλ' ἔξαφνα ἐνεθυμήθην: ἀπαράλλακτα ὅπως τὸ κα-

λύπτον τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν σελήνην νέφος σχίζεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ πίπτει τὸ φῶς τῆς ἐκεῖ ὅπου ἦτο σκοτία τέως, καὶ ὁ συγκεχυμένος, ἄμορφος ὄγκος τῶν πραγμάτων λαμβάνει ὑπόστασιν, μορφήν, οὕτως ἀναζῆ αἴφνης ὑπὸ τὸ φῶς τῆς μνήμης τὸ ὑπὸ τὰς γραμμὰς ἐκείνας καλυπτόμενον.

Ναί, ἐνθυμοῦμαι τώρα. Μίαν ἡμέραν διηρχόμην τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος κατηχηριστημένος· ἐκ τοῦ περιπάτου μου ἀπέφερον σπουδαῖον εὔρημα· τὴν ὑπόθεσιν ἑνὸς διηγήματος καὶ ἔσπευδον ν' ἀποταμιεύσω τὸν πλοῦτόν μου ἐπὶ τοῦ χάρτου· ἀλλὰ πρὸ τῆς θύρας τοῦ καφενείου Γιαννοπούλου βλέπω αἴφνης μίαν μορφήν πολὺ γνωστήν, ἀλλ' ἀσυνείθιστον εἰς τὸ βλέμμα μου, μορφήν ἀναμνήσασάν με διὰ μιᾶς ἀπομεμακρυσμένον παρελθόν, χρόνους μαθητείας καὶ ἤθης.

Παρετήρησα ἀτενῶς τὸν νέον ἐκεῖνον καὶ οὗτος μὲ ἠτένισεν ὁμοίως, ἀμφότεροι δὲ πρὸς ἄλληλους, ὡσεὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὠθούμενοι, καὶ εἰς τῶν δύο τὸ στόμα ἀνῆλθε συγχρόνως τὸ ὄνομα τοῦ ἐτέρου:

— Γιάγκο!

— . . . . .!

Ἀνηλλάξαμεν θερμὸν φίλημα ὑπὸ τὰ περιέργα βλέμματα τῶν πέριξ· ἐκαθήσαμεν εἰς ἓν παράμερον τραπέζιον κ' ἐκεῖ ἤρχισαν ἀκατάσχετοι αἱ ἐξομολογήσεις.

Ἡμεθα συμμαθηταὶ ἀπὸ τῶν βάθρων τοῦ δημοτικῆς σχολείου μέχρι τοῦ Γυμνασίου· ἡ πρόωρος ὄρφανεία του, τὰ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς γεννώμενα καθήκοντα τοῦ υἱοῦ πρὸς τὴν ἀπροστάτευτον οἰκογένειαν τὸν ἠνάγκασαν νὰ διακόψῃ τὰς σπουδὰς του. Δεκαεξαέτης μετέβη εἰς τὴν Ρουμανίαν ὡς ὑπάλληλος, σχεδὸν ὑπηρέτης, ἐμπορικῆς καταστάσεως· τότε ἤρχισε τὸν δεινὸν ἀγῶνα τοῦ βίου· ἐλάμβανε τριάντα δραχμὰς τὸν μῆνα ἐκ τῶν ὁποίων ἔζη, ἐκοιμᾶτο δὲ ὑπὸ τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας· ἀλλ' εἰργάσθη καρτερικῶς, καὶ κατὰ μικρὸν ἀνῆλθε μέχρι τῆς θέσεως τοῦ πρώτου ὑπαλλήλου, μέχρι τῆς βαθμίδος τοῦ συνεταιρίου, καὶ πρὸ δύο ἐτῶν συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα τοῦ πρώην αὐθέντου· ἦλθε δὲ νὰ ἐγκατασταθῆ ἐν Ἀθήναις, νὰ ἰδρῶσιν βιομηχανικὸν κατὰστημα, νὰ ζήσῃ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χῶματος, μακρὰν τοῦ ἄξενου ῥωμουνικοῦ.

Ταῦτα μοὶ διηγεῖτο εὐχαρίστως μὲν, ἀλλ' ἄνευ κόμπου καὶ καυχησιολογίας· κατ' αὐτὸν ἡ εὐτυχία ἐπῆλθε φυσικῶς, ὡς τόκος ἐκ κεφαλαίου ἐργασθέντος.

Μὲ παρεκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἦτο κάλλιστα ἐσκευασμένη, μαρτυροῦσα τὴν ἄνεσιν, τὸν πλοῦτον, τὴν καλαισθησίαν· εἰς τὸν τοῖχον ἦσαν ἀνηρτημέναι ἐν μέσῳ λαμπρῶν πλαισίων δύο ἐλαιογραφίαι παριστῶσαι τὸν πενθερὸν